

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ԳՈՐԻՍԻ ՅՈՒ. ԲԱԽՇՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԹԻՎ 3 ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

Ուսումնական հաստատության անվանումը

Հաստատում եմ

Տնօրեն Ս. Ավանեսյան

«_____» _____ 2026թ.

ՕՐԱՑՈՒՑԱՅԻՆ-ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆ

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ _____ Իմ հայրենիքն ու աշխարհը

ԴԱՄԱՐԱՆ _____ 6 ԿԻՍԱՍՅԱԿ _____ I, II ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ _____ 2026-2027 ԺԱՄԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ _____ 68 2

(տարեկան) (շաբաթական)

ԴԱՍԱԳՐՔԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ _____ Իմ հայրենիքն ու աշխարհը

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ _____ Հեղինակային հրատարակչություն _____ ՀԵՂԻՆԱԿ _____ Արա Աթայան

ՈՒՍՈՒՑԻՉ _____ Ռուզաննա Խաչատրյան

Քննարկվել, հավանության է արժանացել _____

մեթոդափափորման _____ նիստում: Արձանագրություն թիվ _____

Մեթոդափափորման նախագահ _____ Մերի Դանիելյան

(ստորագրություն)

(ազգանուն, անուն)

Տնօրենի տեղակալ _____

(ստորագրություն)

Մերի Մկրտչյան

(ազգանուն, անուն)

№	ԴԱՍԻ ՎԵՐՆԱԳԻՐԸ		ԴԱՍԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	ԴԱՍԻ ՎԵՐՋՆԱՐԹՈՒՆՔԸ	ԳՐՔԻ ԷՁԸ	ԺԱՄԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ			ԺԱՄԿԵՏԸ
	ԸՆԴ	ՏԵՍ				ԳՈՐԾ			
ԹԵՄԱ 1		Անցյալի ուսումնասիրման անհրաժեշտությունը և միջոցները: (9 ժամ)							
ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		Ձևավորել պատմության առարկան, խնդիրները, գործառնությունները և ուսումնասիրման եղանակները մեկնաբանելու հմտություն, պատմության ուսումնասիրման անհրաժեշտության գիտակցում:							
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱՐԹՈՒՆՔԸ		1. Ներկայացնի պատմության առարկան, խնդիրները, գործառնությունները և ուսումնասիրման եղանակները: 2. Բացատրի պատմական տարբեր եզրույթները՝ ներկայացնելով դրանց ճիշտ կիրառումը: 3. Մեկնաբանի քաղաքակրթությունների ձևավորման, պետությունների առաջացման պայմանները: 4. Համեմատի պետությունների և հասարակությունների զարգացման ուղիները: 5. Արժևորի պատմության ուսումնասիրման անհրաժեշտությունը:							
1	Պատմության ուսումնասիրման առարկան, մեթոդները, աղբյուրները, պարբերացումը:	Ծանոթացնել պատմություն առարկային, դրա ուսումնասիրության հիմնական մեթոդներին, պատմական աղբյուրների տեսակներին և պատմության պարբերացման սկզբունքներին:	Նկարագրում է պատմության ուսումնասիրման առարկան, թվարկում է պատմական աղբյուրների տեսակները (իրեղեն, գրավոր, բանավոր) և բացատրում պարբերացման էությունը:	3	1	0,5	0,5		
2	Պատմության ուսումնասիրման առարկան, մեթոդները, աղբյուրները, պարբերացումը	Ուսումնասիրել պատմական աղբյուրների քննադատության մեթոդները և պատմական ժամանակագրության ձևավորման առանձնահատկությունները:	Տարբերակում է առաջնային և երկրորդային պատմական աղբյուրները, պարզաբանում պատմական իրադարձությունների ժամանակագրական հաջորդականությունը:	4-5	1	0,5	0,5		
3	Քաղաքակրթությունների ձևավորումը, պետությունների առաջացումը:	Բացահայտել քաղաքակրթության հասկացությունը, դրա ձևավորման պատմական, աշխարհագրական ու սոցիալական նախադրյալները:	Մահմանում է «քաղաքակրթություն» եզրույթը, մեկնաբանում հնագույն քաղաքակրթությունների ձևավորման պայմաններն ու աշխարհագրական միջավայրի ազդեցությունը:	6	1	0,5	0,5		
4	Քաղաքակրթությունների ձևավորումը, պետությունների առաջացումը:	Ուսումնասիրել պետության առաջացման պատճառները, դրա հիմնական հատկանիշներն ու գործառնությունները հասարակության կյանքում:	Նկարագրում է պետության առաջացման պատճառները, թվարկում պետության հիմնական հատկանիշները (տարածք, իշխանություն, օրենքներ, բանակ):	6	1	0,5	0,5		
5	Ամփոփում 1. (հարց ու պատասխան)	«Հարց ու պատասխան» մեթոդի միջոցով ստուգել, ամրապնդել և համակարգել անցած թեմաների վերաբերյալ սովորողների ձեռք բերած գիտելիքները, զարգացնել բանավոր խոսքը, արագ արձագանքման և բանավեճ վարելու հմտությունները:	Ակտիվորեն մասնակցում է հարցուպատասխանին, ճշգրիտ ձևակերպում է պատասխաններն անցած թեմաների շուրջ, դրսևորում է տրամաբանական մտածողություն և կարողանում է հիմնավորել սեփական տեսակետը հասարակագիտական ու պատմական փաստերով:		1		1		
6	Արդյո՞ք բոլոր պետություններն ու հասարակությունները միանման են զարգանում	Բացահայտել հասարակական և պետական զարգացման բազմազանության վրա ազդող գործոնները (մշակույթ, կրոն, աշխարհագրություն, տնտեսություն):	Բացատրում է պետությունների զարգացման յուրահատկությունները պայմանավորող պատմամշակութային և աշխարհագրական գործոնները:	8-9	1	0,5	0,5		
7	Ինչպե՞ս ենք ուսումնասիրում պատմությունը:	Ծանոթացնել պատմական հետազոտության փուլերին, փաստերի համադրմանն ու պատմական եզրույթների ճիշտ կիրառմանը:	Բացատրում է պատմական տարբեր եզրույթներ, ներկայացնում պատմական փաստերի վերլուծության և համադրման քայլերը:	10-12	1	0,5	0,5		

8	Ինչպե՞ս ենք ուսումնասիրում պատմությունը:	Խթանել պատմական անցյալի ուսումնասիրման անհրաժեշտության գիտակցումը և դրա դերը ներկան հասկանալու գործում:	Արժևորում է պատմության ուսումնասիրման անհրաժեշտությունը և հիմնավորում անցյալի գիտելիքների դերը ներկայի իրադարձությունների ընկալման մեջ:	12-14	1	0,5	0,5	
9	Ամփոփում 2. (բանավոր հարցում)	Ստուգել և համակարգել պատմության ուսումնասիրման մեթոդների, աղբյուրների, քաղաքակրթությունների ու պետությունների առաջացման վերաբերյալ ստացված գիտելիքները:	Վերարտադրում է պատմության ուսումնասիրման առարկայի, աղբյուրների, քաղաքակրթությունների ու պետությունների ձևավորման վերաբերյալ գիտելիքները և բանավոր հիմնավորում պատմության կարևորությունը:	3-14	1		1	
ԹԵՄԱ 2		Նախապատմությունից մինչև պատմություն: (12 ժամ)						
ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		Ձևավորել նախնադարյան հասարակության զարգացման ուղին վերլուծելու և մարդկության պատմության ընթացքում ունեցած ձեռքբերումներն արժևորելու հմտություն:						
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱՐԹՈՒՆՔԸ		1. Նկարագրի նախնադարյան հասարակությունները, դրանց առաջացման, ձևավորման և զարգացման գործընթացները, համեմատի և համադրի այդ հասարակություններն արդի հասարակությունների հետ: 2. Վեր հանի պատմական զարգացման գործընթացներն ու ձեռքբերումները: 3. Ներկայացնի Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիները, հասարակական կյանքը: 4. Վերլուծի պատմական սկզբնաղբյուրները: 5. Արժևորի նախնադարյան հասարակության զարգացման ընթացքում ունեցած ձեռքբերումները:						
10	Մարդու ծագումը. հմուտ մարդ, ուղիղ քայլող մարդ,բանական մարդ:	Իմանա ի՞նչ է նախնադարյան հասարակությունը, ի՞նչ շրջափուլերի է բաժանվում:	Գիտի ի՞նչ է նախնադարյան հասարակությունը, ի՞նչ շրջափուլերի է բաժանվում:	15-16	1	0,5	0,5	
11	Մարդու ծագումը. հմուտ մարդ, ուղիղ քայլող մարդ, բանական մարդ	Ծանոթացնել մարդու առաջացման, էվոյուցիոն փուլերին: Ուսումնասիրել Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիները, մարդու ձևավորման ու տարաբնակեցման գործընթացները:	Ուսումնասիրել Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիները, մարդու ձևավորման ու տարաբնակեցման գործընթացները:	17	1	0,5	0,5	
12	Մարդը քարե դարում, նեոլիթյան հեղափոխությունը:	Ծանոթացնել Քարե դարի փուլերին (պալեոլիթ, մեզոլիթ, նեոլիթ) և նախնադարյան մարդու աշխատանքային գործիքների զարգացմանը:	Տարբերակում է Քարե դարի պատմափուլերը և նկարագրում աշխատանքային գործիքների կատարելագործման ընթացքը:	18-19	1	0,5	0,5	
13	Մարդը քարե դարում, նեոլիթյան հեղափոխությունը:	ագահայտել «Նեոլիթյան հեղափոխության» էությունը, յուրացնող տնտեսությունից արտադրող տնտեսության (երկրագործություն, անասնապահություն) անցման նշանակությունը:	Բացատրում է «նեոլիթյան հեղափոխություն» հասկացությունը, տարբերակում է յուրացնող և արտադրող տնտեսությունները, ներկայացնում է երկրագործության ու անասնապահության առաջացման պատմական նշանակությունը և կարողանում է վերլուծել արտադրող տնտեսության անցման ազդեցությունը մարդկային հասարակության ու կենսակերպի փոփոխության վրա:	19-20	1	0,5	0,5	
14	Հասարակության անհամաչափ զարգացման օրինաչափությունները: Պղնձի դար: Բրոնզի դար	Ուսումնասիրել մետաղների (պղինձ, բրոնզ) հայտնագործման, մետաղամշակման զարգացման և դրանց ազդեցությունը հասարակական կյանքի վրա:	Նկարագրում է Պղնձի (Էնեոլիթ) և Բրոնզի դարաշրջանների առանձնահատկությունները և պարզաբանում մետաղագործության դերը տնտեսության զարգացման մեջ:	21-24	1	0,5	0,5	

15	Հասարակության անհամաչափ զարգացման օրինաչափությունները: Պղնձի դար: Բրոնզի դար	Բացահայտել տարբեր տարածաշրջանների հասարակությունների անհամաչափ զարգացման պատճառները, տոհմային համայնքից նահապետական ընտանիքի ու ցեղային միությունների անցումը:	Վերլուծում է նախնադարյան հասարակության անհամաչափ զարգացման օրինաչափությունները, տոհմատիրական կարգերի քայքայման և ցեղային միությունների առաջացման պատճառները:	25	1	0,5	0,5	
16	Ամփոփում 3. (բանավոր հարցում)	Ստուգել և համակարգել մարդու ծագման, Քարե, Պղնձի և Բրոնզի դարերի, Նեոլիթյան հեղափոխության ու Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիների վերաբերյալ ստացված գիտելիքները:	Վերարտադրում է նախնադարյան հասարակության զարգացման փուլերի վերաբերյալ գիտելիքները և բանավոր հիմնավորում նախնադարյան մարդկության ձեռքբերումների պատմական նշանակությունը:	15-25	1		1	
17	Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիները: Հասարակական հարաբերություններ, տնտեսություն, մշակույթ, կրոն:	Ծանոթացնել Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիներին, դրանց աշխարհագրական տեղաբաշխմանը և հնագիտական պեղումների պատմամշակութային նշանակությանը:	Նկարագրում է Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիները և քարտեզի վրա տեղորոշում հիմնական հնագիտական հուշարձանները:	26	1	0,5	0,5	
18	Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիները: Հասարակական հարաբերություններ, տնտեսություն, մշակույթ, կրոն:	Ուսումնասիրել նախնադարյան հասարակական կարգը, տոհմատիրական ու ցեղային համայնքներում մարդկանց համակեցության ձևերն ու աշխատանքի բաժանումը:	Նկարագրում է Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիներն ու նախնադարյան հասարակական կարգը, բացատրում է տոհմատիրական ու ցեղային համայնքների ձևավորման ընթացքը, աշխատանքի բաժանման առանձնահատկությունները և կարողանում է վերլուծել վաղ համակեցության ձևերի, տնտեսության ու կրոնամշակութային հավատալիքների ազդեցությունը հասարակական հարաբերությունների զարգացման վրա:	27-29	1	0,5	0,5	
19	Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիները: Հասարակական հարաբերություններ, տնտեսություն, մշակույթ, կրոն:	Բացահայտել Հայկական լեռնաշխարհում երկրագործության, անասնապահության, արհեստների (քարամշակում, խեցեգործություն, մետաղագործություն) զարգացման առանձնահատկությունները:	Գիտի հնագույն տնտեսության ճյուղերը, արհեստների զարգացման աստիճանը և դրանց ազդեցությունը հասարակական կյանքի վրա:	29-33	1	0,5	0,5	
20	Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիները: Հասարակական հարաբերություններ, տնտեսություն, մշակույթ, կրոն:	Ուսումնասիրել հնագույն մարդկանց կրոնական պատկերացումները (տոտեմիզմ, անիմիզմ, պաշտամունքներ) և նախնադարյան արվեստի դրսևորումները (ժայռապատկերներ, զարդանախշեր):	Նկարագրում է հնագույն մարդկանց կրոնական պատկերացումների վաղ ձևերը (տոտեմիզմ, անիմիզմ, ֆետիշիզմ, մայր աստվածուհու պաշտամունք), ներկայացնում է Հայկական լեռնաշխարհի նախնադարյան արվեստի դրսևորումները (ժայռապատկերներ, կավե ու բրոնզե զարդանախշեր) և կարողանում է վերլուծել հավատալիքների ու արվեստի ազդեցությունը հնագույն հասարակության աշխարհընկալման	34-36	1	0,5	0,5	

			ձևավորման վրա:					
21	Ամփոփում 4. (խմբային աշխատանք)	Խթանել Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն բնակատեղիների, տնտեսության, մշակույթի ու կրոնի վերաբերյալ գիտելիքների համատեղ վերլուծությունը, համագործակցային հմտություններն ու ներկայացման կարողությունները:	Համագործակցում է խմբի անդամների հետ, վերլուծում սկզբնաղբյուրներն ու հնագիտական տվյալները, ներկայացնում նախնադարյան Հայաստանի վերաբերյալ խմբային աշխատանքի արդյունքները:	26-36	1		1	
ԹԵՄԱ 3 Ի՞նչ ենք սովորում հնագույն քաղաքակրթություններից և ինչո՞ւ: (16 ժամ)								
ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		Ձևավորել հնագույն քաղաքակրթությունների զարգացման ընթացքն ու ձեռքբերումները վերլուծելու, արդի հասարակությունների վրա դրանց թողած ազդեցությունը գնահատելու հմտություն:						
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔԸ		1. Վերլուծի աշխարհի և Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն քաղաքակրթությունների ձևավորման ու զարգացման ընթացքը, համեմատի միմյանց հետ: 2. Ներկայացնի հնագույն քաղաքակրթությունների ձեռքբերումները քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, հասարակական կյանքում: 3. Վերլուծի հին քաղաքակրթությունների՝ մարտահրավերները հաղթահարելու գործընթացները՝ դիտարկելով դրանք որպես հասարակության զարգացման կարևոր բաղադրիչ: 4. Գնահատի հնագույն քաղաքակրթությունների ձեռքբերումները և դրանց թողած ազդեցությունը ժամանակակից քաղաքակրթությունների ձևավորման վրա:						
22	Հնագույն քաղաքակրթությունները:	Ծանոթացնել առաջին գետային քաղաքակրթությունների (Միջագետք, Եգիպտոս) առաջացման աշխարհագրական, տնտեսական ու սոցիալական նախադրյալներին:	Բացատրում է գետային քաղաքակրթությունների առաջացման աշխարհագրական ու բնակլիմայական նախադրյալները, նկարագրում է ոռոգովի երկրագործության ու աշխատանքի բաժանման դերը և կարողանում է վերլուծել վաղ քաղաքային համայնքների ու պետականության ձևավորման պատճառահետևանքային կապերը:	37-38	1	0,5	0,5	
23	Հնագույն քաղաքակրթությունները:	Ուսումնասիրել հնագույն քաղաքակրթությունների (Հնդկաստան, Չինաստան, Հունաստան) քաղաքական, տնտեսական և հասարակական կառուցվածքը:	Համեմատում է Հնդկաստանի, Չինաստանի և Հունաստանի քաղաքական կառուցվածքներն ու հասարակական իրարամերժ համակարգերը (կաստայական համակարգ, դասային աստիճանակարգություն, պոլիսային համակարգ) և կարողանում է վերլուծել դրանց ազդեցությունը տվյալ հասարակությունների զարգացման վրա:	39	1	0,5	0,5	
24	Հնագույն քաղաքակրթությունները:	Բացահայտել հնագույն քաղաքակրթությունների մշակութային ու տեխնոլոգիական ձեռքբերումները (գիր, ճարտարապետություն, օրենսդրություն) և դրանց ազդեցությունը:	Թվարկում և բնութագրում է հնագույն քաղաքակրթությունների գրային համակարգերը, ճարտարապետական կոթողներն ու օրենսդրական նմուշները, գնահատում է դրանց տեխնոլոգիական նվաճումների ազդեցությունը և հիմնավորում է դրանց դերը համաշխարհային մշակութային ժառանգության մեջ:	39	1	0,5	0,5	
25	Լեզվաընտանիքներ, ժողովուրդներ:	Ծանոթացնել աշխարհի հիմնական լեզվաընտանիքներին, դրանց դասակարգմանը և հնդեվրոպական լեզվաընտանիքի ձևավորման առանձնահատկություններին:	Դասակարգում է աշխարհի հիմնական լեզվաընտանիքները, բացատրում է հնդեվրոպական լեզվաընտանիքի ձևավորման պատմաաշխարհագրական ընթացքն ու	40	1	0,5	0,5	

			հայերենի տեղը դրանում և կարողանում է վերլուծել լեզվական ու էթնիկական ընդհանրությունների ձևավորման օրինաչափությունները:					
26	Լեզվաընտանիքներ, ժողովուրդներ:	Ուսումնասիրել հնդեվրոպական նախահայրենիքի հիմնախնդիրը, հայ ժողովրդի կազմավորման ընթացքն ու տեղը հնդեվրոպական լեզվաընտանիքում:	Վերլուծում է Հայկական լեռնաշխարհը որպես հնդեվրոպական նախահայրենիք դիտարկող տեսությունները և նկարագրում հայ ժողովրդի կազմավորման փուլերը:	41	1	0,5	0,5	
27	Ամփոփում 5. (Գործնական աշխատանք)	Գործնական աշխատանքի միջոցով ամփոփել ուսումնասիրված թեմաների բովանդակության յուրացումն ու ստացած գիտելիքները:	Գործնական աշխատանքի միջոցով գնահատել սովորողների գիտելիքները:		1		1	
28	Գրային համակարգի զարգացումն ու առաջին դպրոցների առաջացումը:	Ծանոթացնել գրային համակարգերի առաջացման պատմությանը (պիկտոգրաֆիա, սեպագիր, հիերոգլիֆներ) և դրանց անհրաժեշտությանը հնագույն հասարակություններում:	Նկարագրում է գրի առաջացման պատմական ընթացքն ու վաղ ձևերը (պատկերագիր, սեպագիր, հիերոգլիֆներ), բացատրում է գրի ստեղծման տնտեսական ու կառավարչական անհրաժեշտությունը և կարողանում է համեմատել հնագույն գրային համակարգերի առանձնահատկությունները:	42	1	0,5	0,5	
29	Գրային համակարգի զարգացումն ու առաջին դպրոցների առաջացումը:	Ծանոթացնել գրային համակարգերի առաջացման պատմությանը (պիկտոգրաֆիա, սեպագիր, հիերոգլիֆներ) և դրանց անհրաժեշտությանը հնագույն հասարակություններում:	Բացատրում է այբուբենական գրի (փյունիկյան, հունական) առաջացման նշանակությունը, վերլուծում է գրի դերը տեղեկատվության պահպանման ու փոխանցման գործում և գնահատում է գրային համակարգերի ազդեցությունը հնագույն հասարակությունների զարգացման վրա:	43-44	1	0,5	0,5	
30	Հնագույն քաղաքակրթությունների հասարակական կյանքը, մարդկանց զբաղմունքն ու կենցաղը:	Ուսումնասիրել առաջին դպրոցների ձևավորման ընթացքը, կրթական համակարգը և գրագրության դերը պետական կառավարման ու մշակույթի մեջ:	Նկարագրում է հնագույն դպրոցների ձևավորման ընթացքն ու ուսուցման մեթոդները, բացատրում է դպիրների ու գրագրության դերը պետական կառավարման մեջ և կարողանում է վերլուծել կրթության նշանակությունը հնագույն մշակույթի պահպանման գործում:	44-46	1	0,5	0,5	
31	Հնագույն քաղաքակրթությունների հասարակական կյանքը, մարդկանց զբաղմունքն ու կենցաղը:	Ուսումնասիրել հնագույն քաղաքակրթությունների սոցիալական կառուցվածքը, խավային բաժանումը և տարբեր խավերի իրավունքներն ու պարտականությունները::	Նկարագրում է հնագույն հասարակությունների սոցիալական բուրգն ու խավային բաժանումը (քրմեր, ազնվականություն, արհեստավորներ, երկրագործներ, առևտրականներ, ստրուկներ), բացատրում է տարբեր խավերի իրավունքներն ու պարտականությունները և կարողանում է վերլուծել սոցիալական աստիճանակարգության ազդեցությունը մարդկանց առօրյա կյանքի վրա:	47	1	0,5	0,5	

32	Ամփոփում 6. (բանավոր հարցում)	Ապահովել գրային համակարգերի, դպրոցների և հնագույն հասարակությունների կենցաղի վերաբերյալ գիտելիքների գործնական ստուգումն անհատական քարտերի միջոցով:	Կատարում է քարտային առաջադրանքները՝ ներկայացնելով կարճ պատասխաններ գրի տեսակների, կրթության և հնագույն կենցաղի վերաբերյալ:		1		1	
33	Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն հասարակությունների պատմա-մշակութային միջավայրը, բնակատեղիները, առևտուրը, հասարակական կյանքը:	Ծանոթացնել Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն վաղ պետական կազմավորումների պատմամշակութային միջավայրին և բնակատեղիներին:	Նկարագրում է Հայկական լեռնաշխարհի վաղ պետական կազմավորումների (Արատտա, Էտիունի, Հայասա, Նաիրի) պատմամշակութային միջավայրը, բնութագրում է հնագույն բնակատեղիների ու ամրոցների (Շենգավիթ, Մոխրաբլուր, Մեծամոր) կառուցվածքային առանձնահատկությունները և կարողանում է վերլուծել աշխարհագրական միջավայրի ազդեցությունը դրանց զարգացման վրա:	48-49	1	0,5	0,5	
34	Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն հասարակությունների պատմա-մշակութային միջավայրը, բնակատեղիները, առևտուրը, հասարակական կյանքը:	Ուսումնասիրել ներքին և արտաքին առևտրի զարգացումը, առևտրական ճանապարհները և դրանց ազդեցությունը տնտեսության վրա:	Նկարագրում է Հայկական լեռնաշխարհում ներքին և արտաքին առևտրի զարգացման ընթացքը, բացատրում է հնագույն առևտրական ճանապարհների ու ապրանքափոխանակության (մետաղներ, ծիրանի, ձիեր, կավագործություն) դերը և կարողանում է վերլուծել առևտրատնտեսական կապերի ազդեցությունը երկրի տնտեսական վերելքի վրա:	50-53	1	0,5	0,5	
35	Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն հասարակությունների պատմա-մշակութային միջավայրը, բնակատեղիները, առևտուրը, հասարակական կյանքը:	Բացահայտել Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն հասարակության սոցիալական կարգը, ընտանեկան հարաբերությունները և համակեցության կանոնները:	Նկարագրում է Հայկական լեռնաշխարհում ներքին և արտաքին առևտրի զարգացման ընթացքը, բացատրում է հնագույն առևտրական ճանապարհների ու ապրանքափոխանակության (մետաղներ, ծիրանի, ձիեր, կավագործություն) դերը և կարողանում է վերլուծել առևտրատնտեսական կապերի ազդեցությունը երկրի տնտեսական վերելքի վրա:	54-58	1	0,5	0,5	
36	Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն հասարակությունների պատմա-մշակութային միջավայրը, բնակատեղիները, առևտուրը, հասարակական կյանքը:	Գնահատի հնագույն քաղաքակրթությունների ձեռքբերումները և դրանց թողած ազդեցությունը ժամանակակից քաղաքակրթությունների ձևավորման վրա:	Նկարագրում է հնագույն հասարակության սոցիալական կառուցվածքն ու աստիճանակարգությունը, բացատրում է ընտանեկան հարաբերությունների, ավանդույթների ու համակեցության կանոնների առանձնահատկությունները և կարողանում է վերլուծել դրանց դերը հասարակական կայունության	59-63	1	0,5	0,5	

			ապահովման գործում:					
37	Ամփոփում 7. (բանավոր հարցում)	Գրավոր աշխատանքի միջոցով ամփոփել ուսումնասիրված թեմաների բովանդակության յուրացումն ու ստացած գիտելիքները:	Վերադարձվել է Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն հասարակությունների պատմամշակութային զարգացման վերաբերյալ գիտելիքները և բանավոր ներկայացնում դրանց նշանակությունը:		1		1	
ԹԵՄԱ 4		Հավատալիքներից մինչև աշխարհի կրոնական ու գիտական ընկալում: (12 ժամ)						
ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		Ձևավորել հավատալիքների և կրոնական համակարգերի ազդեցությունը հասարակությունների զարգացման վրա վերլուծելու հմտություն:						
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔԸ		1. Նկարագրի Հին աշխարհի հավատալիքների համակարգը և դրանց դերակատարումը հին հասարակությունների կյանքում: 2. Համեմատի և համադրի տարբեր երկրների և ժողովուրդների հավատալիքները և կրոնական համակարգերը: 3. Ուսումնասիրի տարբեր երկրների հավատալիքների համակարգը: 4. Հետազոտի մշակութային հավատալիքները, որոնք առկա են իր համայնքում:						
38	Հավատալիքները նախնադարում. մարդու և բնության սերտ կապը:	Ծանոթացնել նախնադարյան մարդու աշխարհընկալմանը, բնության երևույթների ընկալմանը և վաղ կրոնական ձևերին (տոտեմիզմ, ապանիզմ, մոգություն, ֆետիշիզմ):	Նկարագրում է նախնադարյան հավատալիքների առաջացման պատճառները և տարբերակում վաղ կրոնական պատկերացումների ձևերը:	Մաս 2 4-6	1	0,5	0,5	
39	Հավատալիքները նախնադարում. մարդու և բնության սերտ կապը:	Ուսումնասիրել բնության պաշտամունքի դրսևորումները նախնադարյան արվեստում, ծեսերում և ժայռապատկերներում:	Վերլուծում է մարդու և բնության փոխհարաբերությունները նախնադարյան ծեսերի ու ժայռապատկերների օրինակով:	7-8	1	0,5	0,5	
40	Հին աշխարհի հավատալիքներ (դիցարան՝ հինարևելյան, անտիկ, հայկական):	Ծանոթացնել Հին Արևելքի (Եգիպտոս, Միջագետք) դիցարաններին, աստվածներին և կրոնապաշտամունքային համակարգերին:	Նկարագրում է Հին Արևելքի ժողովուրդների դիցարանները և պարզաբանում աստվածների գործառնությունները:	9-10	1	0,5	0,5	
41	Հին աշխարհի հավատալիքներ (դիցարան՝ հինարևելյան, անտիկ, հայկական):	Ուսումնասիրել անտիկ աշխարհի (Հունաստան, Հռոմ) դիցարանները, դիցաբանական պատկերացումները և դրանց ազդեցությունը մշակույթի վրա:	Բնութագրում է հունական և հռոմեական դիցարանները, համեմատում դրանց աստվածների կերպարներն ու պաշտամունքները:	12-13	1	0,5	0,5	
42	Հին աշխարհի հավատալիքներ (դիցարան՝ հինարևելյան, անտիկ, հայկական):	Բացահայտել հայկական հեթանոսական դիցարանի ձևավորումն ու առանձնահատկությունները, համեմատել այլ հին դիցարանների հետ:	Համադրում է հայկական դիցարանի աստվածներին հինարևելյան ու անտիկ աստվածների հետ և վերլուծում դրանց ընդհանրություններն ու տարբերությունները:	13-16	1	0,5	0,5	
43	Ամփոփում 8. (քարտային աշխատանք)	Զարգացնել հին աշխարհի դիցարանների, աստվածների և հավատալիքների վերաբերյալ գիտելիքները համեմատական աղյուսակների ու պաստառների միջոցով վերլուծելու հմտությունները:	Կազմում է համեմատական աղյուսակներ կամ համադրման պաստառներ՝ ներկայացնելով հինարևելյան, անտիկ և հայկական դիցարանների առանցքային առանձնահատկությունները:		1		1	
44	Համաշխարհային կրոնները և հավատալիքները	Ծանոթացնել միաստվածության (մոնոթեիզմ) առաջացման պատմական նախադրյալներին և բուդդայականության ձևավորմանն ու տարածմանը:	Նկարագրում է բուդդայականության ծագման պատմական միջավայրը և դրա հիմնական գաղափարախոսությունը:	29-30	1	0,5	0,5	
45	Համաշխարհային կրոնները և հավատալիքները:	Ուսումնասիրել քրիստոնեության առաջացումը, տարածումը և դերը Հին աշխարհի ու Հայաստանի	Նկարագրում է քրիստոնեության ծագման պատմական ակունքներն ու տարածման ընթացքը, բացատրում է	31-33	1	0,5	0,5	

		պատմամշակութային կյանքում:	դրա դերը Հռոմեական կայսրությունում և Հայաստանում (որպես առաջին պետական կրոն ընդունած երկիր) ու կարողանում է վերլուծել քրիստոնեության ազդեցությունը հասարակության պատմամշակութային ու արժեքականկարգային զարգացման վրա:					
46	Համաշխարհային կրոնները և հավատալիքները:	Ծանոթացնել իսլամի առաջացմանը, հիմնական դրույթներին և համաշխարհային կրոնների ընդհանուր ու տարբերիչ հատկանիշներին:	Ներկայացնում է իսլամի ձևավորման պատմական միջավայրն ու հիմնական սկզբունքները, համեմատում է համաշխարհային միաստվածային կրոնների (քրիստոնեություն, իսլամ, հուդայականություն) ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները և կարողանում է վերլուծել դրանց դերը համաշխարհային պատմության ու մշակույթի մեջ:	34-38	1	0,5	0,5	
47	Աշխարհի արարման գիտական տեսություն մասին տեսությունները:	Ծանոթացնել աշխարհի, տիեզերքի և երկրագնդի առաջացման վերաբերյալ հնագույն առասպելաբանական պատկերացումներին ու վաղ գիտական փորձերին:	Նկարագրում է աշխարհի արարման վերաբերյալ հնագույն պատկերացումները և դրանք հակադրում վաղ գիտական մոտեցումներին:	39	1	0,5	0,5	
48	Աշխարհի արարման գիտական տեսություն մասին տեսությունները:	Ուսումնասիրել աշխարհի և կյանքի առաջացման ժամանակակից գիտական տեսությունները և դրանց կապը պատմական գիտության հետ:	Նկարագրում է Տիեզերքի, Երկիր մոլորակի և կյանքի առաջացման հիմնական գիտական տեսությունները, բացատրում է բնագիտական և պատմագիտական փաստերի համադրման անհրաժեշտությունը և կարողանում է վերլուծել գիտական աշխարհայացքի ազդեցությունը մարդկության զարգացման ու պատմության ընկալման վրա:	40	1	0,5	0,5	
49	Ամփոփում 9. (բանավոր հարցում)	Ստուգել և համակարգել հավատալիքների, համաշխարհային կրոնների և աշխարհի արարման տեսությունների վերաբերյալ ձևավորված գիտելիքները:	Վերարտադրում է կրոնների, դիցարանների և արարման տեսությունների վերաբերյալ ստացված գիտելիքները և բանավոր հիմնավորում դրանց պատմամշակութային նշանակությունը:		1		1	
ԹԵՄԱ 5		Նորարարություններն ու գաղափարները փոխում են աշխարհը: (19 ժամ)						
ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		Ձևավորել նորարարությունների և նոր գաղափարների ազդեցությունը հասարակությունների վրա և մարդու կյանքում վերլուծելու և արժևորելու հմտություն:						
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔԸ		1. Հետազոտի տարբեր ժամականերում և հասարակություններում կիրառվող նորարարությունները և նորարար գաղափարները: 2. Ուսումնասիրի տարբեր գաղափարները և նորարարությունները, ստեղծի իր տարբերակը: 3. Արժևորի այն գաղափարները, որոնք փոխել են իր համայնքը:						
50	Աշխարհի յոթ հրաշալիքները նորարարություններ:	Ծանոթացնել Հին աշխարհի յոթ հրաշալիքներին (Եգիպտական բուրգեր, Բաբելոնի կախովի այգիներ, Հռոդոսի կոլոս) և դրանց կառուցման ճարտարապետական ու ինժեներական	Նկարագրում է Հին աշխարհի հրաշալիքները և բացատրում դրանց կառուցման համար կիրառված տեխնոլոգիական ու ճարտարապետական	42-43	1	0,5	0,5	

		նորարարություններին:	նորարարություններ:					
51	Աշխարհի յոթ հրաշալիքները նորարարություններ:	Ուսումնասիրել մյուս հրաշալիքների (Արտեմիսի տաճար, Ջևսի արձան, Հալիկաոնասի դամբարան, Ալեքսանդրիայի փարոս) պատմա-մշակութային արժեքը, նշանակությունը և կառուցողական լուծումները:	Համեմատում է հին աշխարհի հրաշալիքների կառուցման տեխնիկաներն ու նպատակները, վերլուծում դրանց ազդեցությունը հետագա ճարտարապետության վրա:	44-45	1	0,5	0,5	
52	Աշխարհի յոթ հրաշալիքները նորարարություններ:	Զարգացնել հնագույն նորարարությունները հետազոտելու, դրանց պատմական նշանակությունը գնահատելու և սեփական նորարարական մտահղացումները մշակելու հմտությունները:	Գիտի հնագույն ինժեներական նվաճումները, գնահատում դրանց դերը մարդկության առաջընթացում և ներկայացնում նորարարական գաղափարի սեփական մոդելը:	46-47	1	0,5	0,5	
53	Եգիպտական աստվածակենտրոն քաղաքակրթությունից մինչև Հունաստանի մարդակենտրոն քաղաքակրթություն:	Ծանոթացնել Հին Եգիպտոսի աստվածակենտրոն (թեոկրատիկ) աշխարհայացքին, փարավոնների պաշտամունքին և հասարակության կառուցվածքին:	Բնութագրում է աստվածակենտրոն քաղաքակրթության հիմնական հատկանիշները Հին Եգիպտոսի օրինակով և վերլուծում կրոնի դերը պետության կառավարման մեջ:	48-52	1	0,5	0,5	
54	Եգիպտական աստվածակենտրոն քաղաքակրթությունից մինչև Հունաստանի մարդակենտրոն քաղաքակրթություն:	Ուսումնասիրել Հին Հունաստանում մարդակենտրոն (հումանիստական) աշխարհայացքի, փիլիսոփայության, ժողովրդավարության և քաղաքացու գաղափարի ձևավորումը:	Նկարագրում է Հին Հունաստանի մարդակենտրոն մշակույթը, ժողովրդավարական արժեքները և բացատրում մարդու դերի փոփոխությունը հասարակության մեջ:	54-55	1	0,5	0,5	
55	Եգիպտական աստվածակենտրոն քաղաքակրթությունից մինչև Հունաստանի մարդակենտրոն քաղաքակրթություն:	Համեմատել աստվածակենտրոն և մարդակենտրոն մոդելները, արժևորել մարդակենտրոն գաղափարների ազդեցությունը ժամանակակից հասարակության ու ժողովրդավարության վրա:	Համադրում է աստվածակենտրոն և մարդակենտրոն քաղաքակրթությունների առանձնահատկությունները և գնահատում հունական գաղափարների ազդեցությունը արդի աշխարհի վրա:	55-56	1	0,5	0,5	
56	Ամփոփում 10. (բանավոր հարցում)	Ստուգել և համակարգել Աշխարհի յոթ հրաշալիքների, աստվածակենտրոն և մարդակենտրոն քաղաքակրթությունների վերաբերյալ ձևավորված գիտելիքները:	Ներկայացնում է Աշխարհի յոթ հրաշալիքներն ու դրանց պատմամշակութային նշանակությունը, բացատրում է աստվածակենտրոն և մարդակենտրոն աշխարհայացքների էությունն ու տարբերությունները և կարողանում է բանավոր հարցման ընթացքում վերլուծել տարբեր քաղաքակրթությունների արժեհամակարգային առանձնահատկությունները:		1		1	
57	Անտիկ աշխարհ: Աթենք և Սպարտա. պոլիսի և քաղաքացու գաղափարը, օրենքներ:	Ծանոթացնել հունական պոլիսային համակարգին, Աթենքի և Սպարտայի պետական կառուցվածքին ու քաղաքացու իրավունքների ձևավորմանը:	Նկարագրում է հունական պոլիսի կառուցվածքը, Աթենքի ու Սպարտայի հասարակական-քաղաքական մոդելները և տարբերակում քաղաքացու կարգավիճակը:	57-60	1	0,5	0,5	
58	Անտիկ աշխարհ: Աթենք և Սպարտա. պոլիսի և քաղաքացու գաղափարը, օրենքներ:	Ուսումնասիրել Աթենքում ժողովրդավարության ձևավորումը (Մոլոն, Կլիսթենես, Պերիկլես) և Սպարտայի ռազմականացված	Վերլուծում է աթենական ժողովրդավարական բարեփոխումները, Սպարտայի օրենքները և համեմատում երկու	61-62	1	0,5	0,5	

		օրենսդրությունը (Լիկուրգոս):	պոլիսների կառավարման համակարգերը:					
59	Անտիկ աշխարհ: Աթենք և Սպարտա. պոլիսի և քաղաքացու գաղափարը, օրենքներ:	Բացահայտել «օրենքի առաջ հավասարության» և «քաղաքացու» գաղափարի զարգացումը, արժևորել անտիկ իրավական ու քաղաքական նվաճումները:	Բացատրում է «պոլիս», «քաղաքացի» և «օրենքի առաջ հավասարություն» (իսոնոմիա) հասկացությունները, համեմատում է Աթենքի դեմոկրատական և Սպարտայի օլիգարխիկ կառավարման համակարգերն ու օրենքները, վերլուծում է քաղաքացու իրավունքներն ու պարտականությունները և գնահատում է անտիկ իրավական ու քաղաքական մտքի ազդեցությունը ժամանակակից ժողովրդավարական արժեքների ձևավորման վրա:	62-65	1	0,5	0,5	
60	Ամփոփում 11. (պաստառ)	Զարգացնել Աթենքի ու Սպարտայի կառավարման, օրենքների և կենցաղի վերաբերյալ գիտելիքները տեսողական նյութերի (պաստառի) միջոցով ամփոփելու և ներկայացնելու հմտությունները:	Մտեղծում և ներկայացնում է Անտիկ աշխարհի, Աթենքի ու Սպարտայի պատմամշակութային ձեռքբերումներն արտացոլող պաստառ համագործակցելով ընկերների հետ:		1		1	
61	Ալեքսանդր Մակեդոնացու արշավանքները՝ մշակութային նորարարության հիմք. հելլենիզմի առաջացումը:	Հետազոտել և վերհանել հելլենիստական դարաշրջանի մշակութային և գիտական նորարարությունները որպես հունական և տեղական արևելյան մշակույթների փոխազդեցության արդյունք: Աշակերտը կարողանա ուսումնասիրել Ալեքսանդր Մակեդոնացու «աշխարհաքաղաքացիության» գաղափարը և, հիմնվելով դրա վրա, առաջարկել (ստեղծել) ժամանակակից աշխարհում մշակույթների համագործակցության կամ խաղաղ գոյակցության իր սեփական մոդելը կամ նախագիծը:	Գիտի հելլենիստական դարաշրջանի մշակութային և գիտական հիմնական նորարարությունները (օրինակ՝ Ալեքսանդրիայի գրադարան, Փարոս, քաղաքաշինական նոր լուծումներ): Բացատրում է հունական և արևելյան մշակույթների միաձուլման (սինթեզի) գաղափարը՝ որպես տվյալ ժամանակաշրջանի ամենամեծ մշակութային նորարարություն: Գիտի Ալեքսանդր Մակեդոնացու արշավանքների դերը՝ որպես տարբեր հասարակությունների միջև գաղափարների և տեխնոլոգիաների փոխանակման հարթակ: Առաջադրում է բազմամշակութային հասարակության կառավարման կամ զարգացման իր սեփական «նորարարական մոդելը»՝ հիմնվելով Ալեքսանդրի տերության փորձի վրա:	66-68	1	0,5	0,5	
62	Ալեքսանդր Մակեդոնացու արշավանքները՝ մշակութային նորարարության հիմք. հելլենիզմի առաջացումը:	Ուսումնասիրել հելլենիստական դարաշրջանի մշակութային ու գիտական նորարարությունները (Ալեքսանդրիայի գրադարան, Փարոս, քաղաքաշինություն)՝ որպես հունական և արևելյան մշակույթների սինթեզ:	Գիտի հունական և արևելյան մշակույթների միաձուլման գործընթացը և գնահատում հելլենիստական գիտական ու մշակութային ձեռքբերումները:	69-72	1	0,5	0,5	
63	Ալեքսանդր Մակեդոնացու արշավանքները՝ մշակութային նորարարության հիմք. հելլենիզմի առաջացումը:	Զարգացնել հելլենիզմի փորձի հիման վրա ժամանակակից աշխարհում մշակույթների համագործակցության կամ բազմամշակութային	Առաջադրում է բազմամշակութային հասարակության կառավարման կամ մշակույթների համագործակցության սեփական նախագիծը՝ հիմնվելով	73-74	1	0,5	0,5	

		հասարակության զարգացման սեփական նորարարական մոդել առաջարկելու հմտությունները:	հելլենիստական դարաշրջանի փորձի վրա:					
64	Ամփոփում 12. (հարց ու պատասխան)	Ստուգել և համակարգել Ալեքսանդր Մակեդոնացու արշավանքների, հելլենիզմի ձևավորման և դրա մշակութային նվաճումների վերաբերյալ ձևավորված գիտելիքները:	Գիտի հելլենիստական դարաշրջանի վերաբերյալ գիտելիքները և բանավոր հարցման միջոցով հիմնավորում մշակութային փոխազդեցության դերը պատմության մեջ:		1		1	
65	Նորն ու նորարականը Արևելյան հասարակություններում:	Ծանոթացնել Հին Արևելքի (Չինաստան, Հնդկաստան, Միջագետք) տեխնոլոգիական ու գիտական նվաճումներին (թուղթ, վառոդ, կողմնացույց, աստղագիտություն, մաթեմատիկա):	Նկարագրում է Հին Արևելքի երկրներում ստեղծված տեխնոլոգիական ու գիտական հիմնական նորարարությունները:	75-76	1	0,5	0,5	
66	Նորն ու նորարականը Արևելյան հասարակություններում:	Ուսումնասիրել Արևելքի փիլիսոփայական ու կրոնական նորարարական գաղափարները (կոնֆուցիականություն, դաոսիզմ, բուդդայականություն) և դրանց ազդեցությունը հասարակության վրա:	Գիտի արևելյան փիլիսոփայական ու կրոնական համակարգերի ազդեցությունը հասարակական կյանքի և պետական կառավարման վրա:	77	1	0,5	0,5	
67	Նորն ու նորարականը Արևելյան հասարակություններում:	Բացահայտել արևելյան նորարարությունների փոխանցումը Արևմուտքին (Մետաքսի ճանապարհ) և գնահատել դրանց դերը համաշխարհային քաղաքակրթության զարգացման գործում:	Գնահատում է արևելյան նորարարությունների և Մետաքսի ճանապարհի դերը համաշխարհային տնտեսական ու մշակութային առաջընթացի մեջ:	78-79	1	0,5	0,5	
68	Ամփոփում 13. (Գործնական աշխատանք)	Գործնական աշխատանքի միջոցով ամփոփել ուսումնասիրված թեմաների բովանդակության յուրացումն ու ստացած գիտելիքները:	Գործնական աշխատանքի միջոցով գնահատել աշակերտների գիտելիքները:		1		1	
ԸՆԴԱՄԵՆԸ					68	27.5	40.5	